

Hr Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Teie: 21.11.2024 nr 2-3/15-181

Meie: 01.12.2024 nr 1-9/1686-2

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele

Lugupeetud Riigikogu esimees Lauri Hussar

Riigikogu liige Vladimir Arhipov esitas kirjalikud küsimused (KK 181), millele vastan alljärgnevalt.

1. küsimus: *Miks on eelnõus ette nähtud piirata sünni registreerimist ainult 16 maakonnakeskuse kohaliku omavalitsuse üksusele? Arvestades, et linna- ja vallavalitsuste ülesanne on tagada avalike teenuste kättesaadavus inimestele võimalikult lähedal, kas olete kaalunud jätkata senise korraga, mis võimaldab lapse sünni registreerida kõikides linna- ja vallavalitsustes?*

Sündide arv Eestis on aasta-aastalt vähenenud. Kui aastal 2022 registreeriti Eestis 11 588 sünni, siis 2023. aastal 10 721 ning käesoleva aasta kümne kuuga on registreeritud 8188 sünni.

Suurem osa sünni registreerimise avaldusi esitatakse e-teenusena ning üldjuhul ei käi inimesed enam avaldust asutuses esitamas. Kohalikus omavalitsuses (edaspidi KOV) kohapeal esitatakse sünni registreerimise avaldus reeglina mingite erisuste esinemisel, kui avalduse esitamine e-teenuses ei ole võimalik. Näiteks kui tegemist on alaealise lapsevanemaga või kui Eesti tervishoiuteenuse osutaja ei ole lapse sünni tõendavaid andmeid rahvastikuregistrile edastanud (nä kodusünnitused, mille puhul ei moodusta ämmaemand lapsele isikukoodi ja vanemad ei saa kasutada e-teenust).

E-teenuses esitatud sünni registreerimise avalduste arv on stabiilselt olnud üle 80% kõikidest sünni registreerimise avaldustest aastas:

- 2021. aastal 82%,
- 2022. aastal 81%,
- 2023. aastal 83%,
- 2024. aasta 10-kuuga 86%.

Käesoleva aasta 5. aprillist käivitus automaatsete sünnikannete tegemine rahvastikuregistris. See tähendab, et kui sünni registreerimise avaldus esitatakse e-teenusena ja andmeid on võimalik kontrollida andmekogude vahendusel, tehakse sünnikanne rahvastikuregistris automaatselt ametniku vahetu sekkumiseta. Kui e-teenuses esitatud avalduse puhul on vaja midagi täiendavalt kontrollida (nt lapsele valitud nime või ema perekonnaseisu andmeid täpsustada), vaid siis liigub avaldus KOV ametniku töölauale menetlemiseks.

5.aprillist oktoobri lõpuni tehti Eestis kokku 5587 sünnikannet, millest 4408 (78,9%) on automaatkanded, millega ei puutunud kokku ükski ametnik. See tähendab, et kõik Eesti ametnikud kokku menetlesid nimetatud aja jooksul 1179 sünni registreerimise avaldust. Teema ilmestamiseks saab välja tuua, et seitsme kuu jooksul tehti 61-s KOV-is alla 10 sünnikande ja maakonnakeskuse kohalikes omavalitsustes (edaspidi MK KOV), kuhu tulevikus teenus jääks, 75% registreeritud sündidest. **KOV-ides, kust teenus plaanitakse ära võtta, registreeritakse praegu kuus KOKKU ca 40 sündi (63 KOV-i peale kokku).**

PKTS § 52 lg 1 tulenevalt teostab Siseministeerium haldusjärelevalvet linna- ja vallavalitsuse perekonnaseisutoimingutega seotud õigusaktide järgimise ja tegevuse otstarbekuse üle. Järelevalvest nähtub tendents, et sünni registreerimiste arvu olulisel vähenemisel eksitakse isegi lihtsamates menetlustes. Kui KOV-is registreeritakse sünde harva, siis ei ole ametnikel piisavat praktikat, et säilitada sünni registreerimise menetluse läbiviimise kompetents. Nagu eelpool viidatud numbritest nähtub, siis enamuse erisusteta sünni registreerimisi menetletakse automaatselt ning kohaliku omavalitsuse töölauale jõudvad toimikud on sellised, kus on vaja täiendavat juriidilist nõustamist, andmete kontrollimist ja väljaselgitamist. Eriti keeruline on põlvnemise välistamise või alaealise lapsevanemaga sünni registreerimise menetlemine, mida tulebki väga harva ette ning vead on kerged tekkima.

Teine probleem on väikestes KOV-ides pädeva ametniku püsiv töötamine. Siseministeerium korraldab perekonnaseisuatmetnike koolitusi ja eksameid perekonnaseisuatmetnikuna tegutsemise õiguste andmiseks. Aastal 2024 toimus kaheksa eksamit, millel osales 26 KOV-i ametnikku ja 5 maakonnakeskuse kohaliku omavalitsuse ametnikku. MK KOV-ides töötavate perekonnaseisuatmetnike vahetumine on oluliselt väiksem kui seda väikestes KOV-ides. Suuremates keskustes on praktikat rohkem, mistõttu oskavad MK KOV ametnikud keerukamaid olukordi lihtsamini tuvastada ja neile lahendusi leida.

Nagu välja tõime, siis eksamil osalevad sagedamini väikeste KOV-ide ametnikud. On KOV-e, mille eksami läbinud ametnik jõuab enne töölt lahkuda, kui esimese sünni registreerida. Probleeme on ka mõnes KOV-is teise vastava pädevusega ametniku olemasoluga, et tagada puhkuste või ametniku eemaloleku ajaks teenus. On olukordi, kus omavalitsus ei ole suuteline suvekuudel tagama teenuseid.

Mis puudutab teenuse kättesaadavust, siis ka väiksemates KOV-ides ei ole valla- või linnavalitsuse kontor enamusele inimestest jalutuskäigu kaugusel. Sünnitusmajad asuvad maakonnakeskustes ning erijuhtumite või vähesel digipädevuse korral on võimalik minna lapse sünni registreerima kohe pärast sünnitushaiglast väljasaamist vastavasse KOV-i.

Seetõttu ei ole otstarbekas hoida sünni registreerimise pädevust nii paljudes KOV-ides.

2. küsimus: *Palun selgitage, millised uuringud või analüüsid kinnitavad, et teenuse kvaliteet ja ametnike kompetents paranevad, kui sünni registreerimine viiakse 16 maakonnakeskusesse? Samuti, kas on andmeid, mis toetavad väidet, et see vähendaks kohaliku omavalitsuse üksuste koolitus- ja ülalpidamiskulusid?*

Analüüs põhjendused on välja toodud eelmises vastuses. Kui arvestada, et ühes KOV-is peab teenuse tagamiseks olema vähemalt kaks sünni registreerimise pädevusega ametnikku, on suur vahe, kas neid ametnikke on 16-s omavalitsuses 32 või 79-s KOV-is 158. Kui 32 ametnikku, kes töötavad pikema ajaperioodi vältel ühel ametikohal, registreerivad suurema arvu sünde, on neil suurem praktika ja eksitakse vähem. Täna on väike arv sünni registreerimisi jagatud 158 ametniku vahel.

Kui väiksem arv ametnikke menetleb suurema hulga sünni registreerimise avaldusi, on neil rohkem praktikat ning teenuse kvaliteet tõuseb.

3. küsimus: *Kuna enamikus kohalikes omavalitsustes tegeleb sama ametnik nii elukoha kui ka sünni registreerimisega, kas poleks mõistlikum säilitada senine teenuste korraldus? See tagaks teenuse järjepidevuse ja võimaldaks peredel registreerida sündi kiirelt ja mugavalt nende elukohale lähimas omavalitsuses, vähendades sellega perede ja kohalike omavalitsuste ebamugavusi.*

Rõhutame veelkord, et enamus sünni registreerimise avaldusi esitatakse juba täna e-teenuses ning suuremal osal juhtudest tehakse sünnikanne ilma ametniku vahetu sekkumiseta. Kogume e-teenuste kasutajatelt pidevalt jooksvat tagasisidet ning sünni registreerimise puhul ollakse mugava ja kaasaegse e-teenusega väga rahul (soovitusindeks on vastanute seas 88%). Inimesed eelistavad lapse sündi registreerida mugavalt, kiirelt ja kaugelt (kodust), mistõttu kasutatakse e-teenust.

Väiksemates KOV-ides tõesti registreerib sama ametnik nii elukohti kui sünde, paraku ei taga see juba täna teenuse kvaliteeti ega mõnel juhul ka kättesaadavust (juhtum, kus valla ametnik läks üheks kuuks puhkusele ja sünni registreerimise menetlused jäid registreerimata). Viimase näite puhul on võimalik elukoha registreerimise õigused uuele ametnikule kiiremini vormistada, kui see perekonnaseisuametniku õiguste puhul võimalik oleks.

Nende kahe menetluse tegemise eeldused ja õiguste saamise ajakulu ja menetlused on erinevad - sünni registreerimiseks tuleb läbida perekonnaseisuametniku eksam, elukoha registreerimiseks eksamit sooritama ei pea, piisab enesekontrolli testist. Siinjuures on eksami sooritamine hädavajalik vähemalt minimaalse juriidilise pädevuse saavutamiseks.

4. küsimus: *Kas siseministerium on valmis kaaluma elanikele lähedase teenuse tagamise olulisust ja loobuma piirangutest, mis võivad kaasa tuua lisakoormust peredele ja kohalikele omavalitsustele? Ootame Teie põhjalikku vastust, mis aitaks mõista kavandatavate muudatuste põhjendatust ja mõju kohalikele omavalitsustele ning elanikele.*

Mõistame muret, et kohalike inimeste sünni registreerimise teenuse kättesaadavus võib olla mõnel juhul keerulisem. Numbrid räägivad aga enda eest. On KOV-e, kus ei ole kuude kaupa ühtegi sünni registreerimise avaldust esitatud asutuses kohapeal. Samuti on omavalitsusi, kus juhte ei huvita sellise riikliku teenuse osutamine ja ollakse juba ammu huvitatud teenuse osutamisest loobumisest.

Maakonnakeskused on enamasti tõmbekeskused, kus inimesed käivad ka muudel põhjustel. Piiratud teovõimega isikute sünni registreerimise puhul on vajalik elukohajärgse omavalitsuse kaasamine menetlusse ning sellisel juhul on võimalik vastava KOV-i ametnikel korraldada ühine käik maakonnakeskusesse sünni vormistamiseks. Arvestades seda, et selliseid erandlikke sünni registreerimisi on KOV-ide väga vähe, on asjaajamise kulu pigem väike, võrreldes pädeva perekonnaseisuametniku töölohistamise kuluga.

Kaalume tulevikus lisavõimalusi e-teenuse kasutajate ringi laiendamiseks või nõ abistatud teenuse väljatöötamist, et sünni registreerimiseks ei peaks sellistel juhtudel MK KOV-i isiklikult kohale minema.

Lisan ka, et nimetatud teema on kohalike omavalitsutega läbi räägitud ja pole vastuseisu saanud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Merli Laur 6125055
merli.laur@siseministeerium.ee